

Sermo contra omnes haereses

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΚΑΤΑ ΠΑΣΩΝ ΤΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ.

Τὸ προκείμενον ἀπὸ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ κατὰ Ἰωάννην· «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος. Οὗτος ἦν ἐν 28.504 ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν. Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν, ὃ γέγονεν.» Ἐκαστος τῶν ἁγίων προφητῶν καὶ εὐαγγελιστῶν, διορατικοὶ ὄντες, καὶ ἐνηχοῦμενοι ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου, διηγοῦνται πᾶσαν τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην σωτηρίαν, τὴν μέλλουσαν γίνεσθαι τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλ' ἐρεῖ τις, Πῶς; Ἐρμῆνευσον ἡμῖν. Ἄκουσον, ἀγαπητέ. Οἱ μὲν προφήται, καθὼς προεῖπον, διορατικοὶ ὄντες, σημαίνουν τὰ μέλλοντα ἕσσεσθαι πρὸ τοσοῦτων γενεῶν, δεικτικῶς δεικνύοντες ὡς παρόντα τὰ μέλλοντα. Ὁμοίως καὶ οἱ μεγάλοι εὐαγγελισταὶ ἐπὶ τῇ ἐπιδημίᾳ τοῦ Λόγου, τὰ προκηρυχθέντα διὰ τῶν προφητῶν βεβαιούσιν ἕκαστος τὴν προσημασίαν ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις. Οἷον· ὁ μέγας προφήτης Ἡσαΐας λέγει· «Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἄμνος ἐναντίον τοῦ κείροντος ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ. Καὶ ἐν τῇ ταπεινώσει ἡ κρίσις αὐτοῦ ἦρθη. Τὴν δὲ γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; Τῷ μῶλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἰάθημεν.» Ἐπιδημήσαντος δὲ τοῦ προσημανθέντος πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἑωρακῶς αὐτὸν παρερχόμενον ὁ μέγας Βαπτιστὴς Ἰωάννης, πληρῶν τὸ προσημανθέν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγει· «Ἴδου ὁ ἄμνος τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου.» Ἴδου βεβαιοῖ τὴν προφητευθεῖσαν φωνὴν ὁ μέγας Βαπτιστὴς. Ὁμοίως καὶ ὁ ἱεροφάντης Μωσῆς περὶ τούτου τοῦ μῶλωπος, δι' οὗ πᾶν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος σωτηρίας ἐμελλε μέτοχον γίνεσθαι, τί ἔλεγεν; «Ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου.» καὶ πάλιν λέγει· «Ὁψεσθε τὴν ζωὴν ὑμῶν κρεμαμένην ἐπὶ ξύλου.» Οὐκ εἶπε πρῶτον τὴν ζωὴν, εἶτα τὴν κατάραν· ἀλλ' εἶπε πρῶτον τὴν κατάραν, ἔπειτα τὴν ζωὴν. Ἐπρεπε γὰρ πρότερον προσηλωθῆναι τὸ χειρόγραφον τῷ σταυρῷ, καὶ νυχθῆναι τὴν πλευρὰν τοῦ Λόγου τῇ λόγῃ, ἵνα ὁ μῶλωψ ἐν τῇ νύξει καθάρσιον γένηται τῇ οἰκουμένῃ, τὸ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων. Τάλανες οἱ ἀχάριστοι Ἰουδαῖοι, τοιοῦτων καὶ τηλικούτων σημείων καὶ εὐεργεσιῶν γενομένων παρ' αὐτοῖς, ἀντὶ τοῦ τὸν ἐπιδημήσαντα παρ' αὐτοῖς δοξάζειν καὶ εὐλογεῖν ἐπὶ τοῖς γινομένοις, ἐκ τῶν ἐναντίων ἔλεγον· «Εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ.» Ὁ μέντοι ἥλιος συνέστελλε τὰς ἀκτῖνας, μὴ φέρων ὄρα τὸν Κύριον κρεμάμενον ἐπὶ τοῦ ἱκρίου. Καὶ δύο σὺν αὐτῷ ἦσαν λησταὶ κρεμά 28.505 μενοὶ· καὶ τοῦ ἐνὸς καταρωμένου, εἶπεν ὁ ἕτερος ληστής· «Τί καταρᾶσαι τῷ δικαίῳ; ἡμεῖς κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἑαυτῶν πεπόνθαμεν· τί σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ;» Τῷ δὲ Ἰησοῦ ἔλεγε· «Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.» Καὶ ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν· «Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.» Ὡς μεγάλου πράγματος! τῆς καταράς προσηλωθείσης, ἠνέωξε τὸν παράδεισον ἐν τῇ ἐπαγγελίᾳ τῷ ληστῇ. Ὡς τοῦ μακαρίου ληστοῦ τούτου! ἀφήρπασεν ἐν τῷ κόσμῳ ληστεύων, ἀφήρπασε καὶ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἐν τῇ ὁμολογίᾳ. Περὶ τούτου εἶπεν ὁ μέγας προφήτης· «Καὶ κάρθαρος ἐκ ξύλου φθέγγεται.» Οἴδατε, ἀδελφοί, ὅτι ὁ κάρθαρος περὶ τὰ ἀκάθαρτα σχολάζει, ἀκάθαρτος ὢν· οὕτω καὶ ὁ ληστής ποτε ἐσχόλαζεν ἐν ταῖς ληστείαις· ὅτε δὲ ἐν τῷ σταυρῷ ἦν, ὡμολόγησεν αὐτὸς, καθὼς προεῖπον, καὶ πληροῦται εἰς αὐτὸ τὸ προφητευθέν· «Καὶ κάρθαρος ἐκ ξύλου φθέγγεται.» Φθεγγόμενος τοίνυν ἡξιώθη

προαρπάσαι τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν. Καὶ πάλιν λέγει ὁ μέγας προφήτης Ἡσαΐας δεικτικῶς δεικνύων ὡς παρῶν· «Ἴδου ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει, καὶ τέξεται Υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ,» ὃ ἔστι μεθερμηνευόμενον, «Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός.» Μελλούσης τοίνυν ταύτης τῆς προφητικῆς σημασίας πληροῦσθαι, ἀποστέλλεται ὁ μέγας ἀρχάγγελος Γαβριήλ ὁ ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλοσύνης παρεστηκώς σηᾶναι τῇ ἀχράντῳ Θεοτόκῳ καὶ ἀπειρογάμῳ Μαρίᾳ, καὶ λέγει πρὸς αὐτήν· «Χαῖρε, κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ.» Κύριον δὲ λέγων, τὸν κοινὸν δεσπότην ἐσήμανεν, ὁμολογῶν τὴν συνδουλείαν. «Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σε· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἐκ σοῦ Ἅγιον κληθήσεται.» Ἀληθῶς, ἀγαπητοί, ἅγιον καλεῖται ὁ ναὸς τοῦ μέλλοντος ἀγιάζειν πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. Καὶ πάλιν λέγει ὁ αὐτὸς προφήτης· «Παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, καὶ υἱὸς ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ. Καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ Μεγάλης βουλῆς ἄγγελος.» Τούτων τοίνυν πληρωθέντων, λέγει ὁ μέγας εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ὁ υἱὸς τῆς βροντῆς· «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος. Οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν 28.508 Θεόν. Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν.» Εἰ δι' αὐτοῦ πάντα γέγονεν, ἄρα ἐκ τὸς ἐστὶ τῶν γεννητῶν, καὶ φανερόν ἐστιν, ὅτι ἐν τῷ Πατρὶ ἦν πάντοτε. Τάλανες οἱ Ἰουδαῖοι νέοι οἱ Ἀρειομανῖται, οἱ μὴ ὀρθῶς ἀναγνόντες, μηδ' ἀκριβῶς ἐρευνήσαντες τυφλοὺς ἔχοντες τοὺς τῆς διανοίας ὀφθαλμοὺς, νομίζοντες τὸν κτίστην καὶ δημιουργὸν τῶν ὅλων κτίσμα εἶναι. Ἀκούσατε τοῦ μεγάλου εὐαγγελιστοῦ τὸ, «Ἐν ἀρχῇ.» Ὡς χριστομάχε Ἀρειανῆ, εἰ ἦν εἰπὼν, ὅτι Ἐν ἀρχῇ γέγονεν, εἶχεσ ἂν χρῶμα λέγειν, ὅτι Ἴδου ὁ εὐαγγελιστὴς εἶπεν· Ἐν ἀρχῇ γέγονεν. Εἰ δὲ εἶπεν· «Ἐν ἀρχῇ ἦν,» ζήτησον ἀκριβῶς, καὶ εὐρήσεις τὴν ἀλήθειαν· ἔπειτα ἐπ ἐρώτησον τὸν μέγαν εὐαγγελιστὴν λέγων πρὸς αὐτόν· Ὡς εὐαγγελιστὰ, εἶπε ἡμῖν τὴν πραγματείαν τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῦ ὄντος Θεοῦ Λόγου· ὅτι χριστομάχοι Ἀρειανοὶ νομίζουσι κτίσμα εἶναι τὸν κτίστην τῶν ὅλων· εὐθέως λέξει σοι ὁ μέγας εὐαγγελιστὴς· Ἀνάγνωθι τῆς κοσμοποιίας τὴν Γένεσιν, οὕτω λέγουσαν· «Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.» Ἔστω τοίνυν τὰ μὴ ὄντα εἰς τὸ εἶναι, εἰς τὰ μέλλοντα ἔσσεσθαι. Ἦν ὁ Θεὸς Λόγος πρὸς τὸν Πατέρα, δι' οὗ τὰ πάντα γέγονεν. Οὐκοῦν καλῶς ὁ εὐαγγελιστὴς λέγει· «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος.» Ἴδου τριχῶς τὸ «ἦν,» οὐδαμοῦ τὸ, «οὐκ ἦν.» Καὶ ὁ μέγας ἀρχάγγελος Γαβριήλ, ὅτε πρὸς τὴν ἀχράντον καὶ ἀπειρογάμον Θεοτόκον ἔλεγε· «Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπι σκιάσει σοι,» οὐκ εἶπεν, ὅτι Πνεῦμα ἐπὶ σέ γενήσεται, ἢ δύναμις ποιηθήσεται ἐπὶ σέ, ἀλλὰ, «Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι.» Τοῦτο καὶ ὁ μακάριος Ἀπόστολος ἐδήλωσε λέγων· «Χριστὸς Θεοῦ δύναμις, καὶ Θεοῦ σοφία.» Ἄλλ' ἐρεῖ πρὸς ταῦτα ὁ Ἀρειομανίτης, ὅτι Πῶς λέγει ὁ Παροιμιστής, ὅτι «Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ.» Ὡς ἀσεβέστατε, οὐκ ἤκουσας τοῦ ἀρχαγγέλου λέγοντος τῇ Παρθένῳ· «Τὸ γεννώμενον ἐκ σοῦ Ἅγιον κληθήσεται;» Ὁρᾶς, ὅτι περὶ τῆς πραγματείας τῆς ἐνανθρωπήσεως ἔλεγεν. Ἐπειδὴ δὲ πεπαλαίωται ἡ ἐξαήμερος ἢ παλαίωσις ἐν τῇ παραβάσει τοῦ πατρὸς τοῦ γένους ἡμῶν Ἀδὰμ, καὶ εἰς θάνατον καταπεπτῶκει τὸ γένος ἡμῶν, εὐδόκησεν ὁ Θεὸς 28.509 πρὸς ἡμᾶς πέμψαι τὸν ἴδιον Υἱὸν Θεὸν Λόγον, λαβεῖν τε, καθὼς προεῖπον, ἐκ τῆς ἀπειρογάμου Παρθένου τὸν ναόν, τὸν ἄνθρωπον. Καὶ λέγει ὁ μακάριος ἀπόστολος Παῦλος· Εὐδόκησεν ὁ Θεὸς καταπέμψαι τὸν Υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, γεννώμενον ἐκ γυναικός. Ὁρᾶς, ὅτι περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως ἐστίν. Εἰ δὲ θέλεις ἀκοῦσαι περὶ τῆς ἀδιαιρέτου καὶ μιᾶς θεότητος, ἄκουε Παύλου λέγοντος· «Ὁς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτὴρ τῆς

ὑποστάσεως αὐτοῦ» καὶ πάλιν λέγει· «Ὁς, ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἄρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβὼν.» Ὁρᾷς, ὅτι περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεώς εἰσιν αἱ τοιαῦται φωναί. Καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος αὐθεντικῆ φωνῆ εἶπεν· «Ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοί» καὶ πάλιν λέγει Φιλίππῳ· «Ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἑσμεν.» Καὶ λέγει διὰ τοῦ μεγάλου προφήτου· «Ἴδετε με, ὅτι ἐγὼ εἶμι, καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι.» Καὶ πάλιν λέγει· «Ἐγὼ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐξῆλθον, καὶ ἦκω.» Καὶ διὰ τοῦ Ἱερεμίου λέγει ὁ Πατὴρ· «Ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζῶντος, καὶ ὤρουξαν ἑαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους, οἱ οὐ δυνήσονται ἑαυτοῖς ὕδωρ συναγαγεῖν.» Οὐ χθὲς ἡ πηγὴ, καὶ σήμερον τὸ ὕδωρ· μὴ γένοιτο! Ἄει πηγὴ, αἰεὶ ὕδωρ. Τάλανες οἱ ἀχάριστοι Ἀρειομανῖται· τούτων κρείττων εὐρέθη ὁ Ναβουχοδονόσορ, ὃς, ἑαυτὸν θεὸν νομίζων εἶναι, καὶ εἰκόνα ἑαυτοῦ στήσας ἐν Βαβυλῶνι, καὶ ἐμβαλὼν εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς Ἀνανίαν, καὶ Ἀζαρίαν, καὶ Μισαήλ· καὶ τοῦ δροσοποιοῦ λόγου ἐν μέσῳ αὐτῶν γινομένου, καὶ ἐξελάσαντος τὸ πῦρ, καὶ αὐτῶν ὑμνούντων· καὶ ἐλθόντος τοῦ Ναβουχοδονόσορ, καὶ ἐωρακότος αὐτοὺς ὑμνοῦντας, ἔλεγε τοῖς παισὶν αὐτοῦ· «Οὐχὶ ἄνδρας τρεῖς ἐνεβάλομεν εἰς τὴν κάμινον;» Οἱ δὲ εἶπον· «Ἀληθῶς, βασιλεῦ.» Καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· «Ἴδὸν θεωρῶ ἐγὼ ἄνδρας τέσσαρας, καὶ ὁ τέταρτος ὅμοιος Υἱῷ Θεοῦ.» Ὁ Ναβουχοδονόσορ, σεαυτὸν θεὸν ἐποίησας, πῶς οἶδας, ὅτι ὅμοιος Υἱῷ Θεοῦ ἐστίν; εὐθέως εἶπεν· Αὐτὸς κατένυξέ με εἰπεῖν. Χρεῖττων τούτων εὐρέθη Ναβουχοδονόσορ τῶν ἀσεβῶν, καὶ μηδὲ ὅμοιον, μηδὲ ὁμοούσιον λεγόντων τὸν Υἱόν. Εἶπατε τοῖς ἀσεβέσι μὴ βλασφημεῖν, ἀλλ' εὐφημοῦντας προσκυνεῖν τὸν ὄντα Θεὸν Λόγον ἐν πνεύματι, εἰ ἄρα ἀφεθήσεται ἡ ἀσέβεια τῆς βλασφημίας αὐτῶν. Τούτων τοίνυν ἐξοστρακισθέντων καὶ ἐκβληθέντων ἐκ τοῦ Θείου χοροῦ, εἴπωμεν καὶ πρὸς τοὺς τούτων ἀδελφούς τοὺς Πνευματομάχους τοὺς Τροπικούς, τοὺς λέγοντας τὸ Πνεῦμα εἶναι κτιστόν. Ὁ Τρο 28.512 πικρῶς, οὐκ ἤκουσας τοῦ Δαβὶδ λέγοντος· «Τῷ Λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ τῷ Πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν;» Ἴδὸν ἡ Τριάς ἀδιαίρετος. Καὶ πάλιν ἐν τῇ κοσμοποιῳῳ διηγούμενος ὁ μέγας θεράπων Μωσῆς· «Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος, καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου, καὶ Πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος.» Ὁμοίως καὶ ὁ μέγας Παῦλος λέγει· «Ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν κράζον· Ἀββᾶ, ὁ Πατὴρ.» Καὶ αὐτὸς ὁ Πατὴρ λέγει διὰ τοῦ μεγάλου προφήτου· «Ἐκκεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσι.» Καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος, ἐλθὼν σῶσαι τὸ γένος ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων αὐθεντικῆ φωνῆ εἶπεν· «Ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοί» καὶ, «Ἐγὼ εἶμι ἡ ἀλήθεια» καὶ, «Ἐὰν ἀπέλθω πρὸς τὸν Πατέρα μου, οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς, ἀλλ' ἀποστελῶ ὑμῖν τὸν Παράκλητον τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας.» Ἴδὸν τὸ Πνεῦμα ἐν τῇ ἀληθείᾳ, ἡ ἀλήθεια ἐν τῷ Πατρὶ. Ἴδὸν ἡ Τριάς ἀδιαίρετος, τὸ τρίπλοκον σχοινίον, ἐν ᾧ τὰ δράγματα σφίγγοντες προσφέρομεν τῷ Πατρὶ. Καὶ οὗτοι οὖν σὺν τοῖς Ἀρειομανίταις ἀπώλοντο. Εἴπωμεν καὶ πρὸς τὸν ἀτυχέστατον Σαμοσατέα Παῦλον, τὸν λέγοντα, ὅτι ἀφ' οὗ προῆλθεν ἀπὸ τῆς ἀπειρογάμου Παρθένου, ἀπὸ τότε Υἱὸς ἐχρημάτισεν. Ἄφρον, οὐκ ἤκουσας αὐτοῦ τοῦ Κυρίου λέγοντος πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· «Ὁ πατὴρ ὑμῶν Ἀβραὰμ ἠγάπησεν ἰδεῖν τὴν ἡμέραν τὴν ἐμὴν, καὶ εἶδε καὶ ἐχάρη.» Καὶ τῶν ἀχαρίστων Ἰουδαίων λεγόντων πρὸς αὐτὸν τὸν Κύριον, «Οὐπω τεσσαράκοντα ἔτη ἔχεις, καὶ λέγεις ἐωρακέναι τὸν Ἀβραάμ;» Ἀπεκρίθη πρὸς αὐτοὺς καὶ ἔλεγεν· «Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραάμ γενέσθαι, ἐγὼ εἶμι.» Εἰ, πρὶν Ἀβραάμ γενέσθαι, αὐτὸς ἐστίν, πῶς λέγεις, ὅτι μετὰ τὴν ἐνσαρκίαν αὐτοῦ παρουσίαν Υἱὸς ἐχρημάτισεν; Οὐκ ἤκουσας ἐν τῷ Παροιμιστῇ,

αὐτὴ ἡ Σοφία πῶς ἔλεγεν· «Ἐγὼ ἤμην, ἣ προσέχαιρε· καθήμεραν εὐφραινόμεν ἔν προσώπῳ αὐτοῦ,» ὅτε ἐποίησε τὴν οἰκουμένην, συμπαρήμην αὐτῷ; Καὶ πάλιν λέγει ὁ μέγας Παροιμιαστής· «Ὁ Θεὸς τῇ σοφίᾳ ἐθεμελίωσε τὴν γῆν.» Ἴδου αἰεὶ ἔστιν ἔν τῷ Πατρί· καὶ ὁ μέγας Ἀπόστολος· «Χριστὸς Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία.» Τί πρὸς ταῦτα λέγει ὁ ἀνόητος Σαμοσατεὺς, καὶ οὗτος, ἐξυδαρώσας τὸν θεῖον τοῦτον οἶνον, καὶ πῶν, καὶ τυμπανωθεὶς, ἀπώλετο σὺν τοῖς Ἀρειομανίταις. 28.513 Εἴπωμεν καὶ πρὸς τοὺς ἀσεβεστάτους Μανιχαίους, τοὺς τρυγιοὺς τῶν κακῶν. Ὡς ἀσεβέστατοι Μανιχαῖοι, λέγετε δύο ὑποστάσεις εἶναι, ἀγαθοῦτε καὶ πονηροῦ; Καὶ λέγεις τὸν πονηρὸν θέλοντα μάχεσθαι τῷ ἀγαθῷ, ἵνα λάβῃ μέρος τι· καὶ ὁ ἀγαθὸς, φησὶν, ἀγαθὸς ὢν καὶ μὴ θέλων μάχεσθαι, δέ δωκε παραχωρήσας μέρος τι τῷ πονηρῷ, καὶ γέγονε τῷ πονηρῷ ἔν ἡμῖς μέρος, καὶ τῷ ἀγαθῷ ἡμῖς μέρος. Καὶ μεταμεληθὲν, φησὶν, ἦλθε τὸ ἀγαθὸν παρασκευάσασθαι εἰς πόλεμον, καὶ ἐσχημάτισεν ἑαυτὸν ἔν τῷ τοῦ πονηροῦ σχήματι. Ἄλλ', ὧς ἀσεβέστατε Μανιχαῖε, ὅτε ὀλόκληρον ἦν τὸ ἀγαθὸν, λέγεις, οὐκ ἠθέλησε μάχεσθαι, καὶ ὅτε ἡμῖς γέγονεν, ὡς λέγεις, εἰς πόλεμον ἦλθε. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ ἀσεβέστατος Μανιχαῖος, ὅτι «Ἦλθον ζητῆσαι τὸ ἀπολωλός.» Ὡς πολλῆς ἀφροσύνης! Ποῦ οὖν ἔτι ἀγαθοῦ γνώρισμα; Μάλιστα ὅτι καὶ τοῦ πονηροῦ σχῆμα ἀνέλαβε κατὰ σέ. Ὡς περ οἰκοδεσπότης γυναικα ἐὰν ζωγράφος γράψῃ ἔν εἰκόνι παραχρῆμα ἀσέμνως, καὶ παρερχόμενος ὁ οἰκοδεσπότης ἴδῃ τὴν ἰδίαν γαμὴ τὴν παρὰ σχῆμα οὔσαν, οὐκ, ὀργισθεὶς καὶ πλήρης θυμοῦ γινόμενος ἀναιρήσει τὸν τοῦτο τολμήσαντα ποιῆσαι; Πόσω μᾶλλον τὸν λέγοντα, ὅτι τοῦ πονηροῦ σχῆμα ἀνέλαβεν; Ἰσχυρότερόν ἐστι τοί νυν, οὗ ἀπεχρήσατο τὸ σχῆμα. Ταῦτα τῶν ἀφρόνων καὶ ἀσεβῶν τὰ τολμήματα. Ὡς ἀσεβέστατε τρυγιεὶ τῶν κακῶν Μανιχαῖε, οὐκ ἤκουσας τοῦ Ματθαίου λέγοντος περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως· «Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαβὶδ, υἱοῦ Ἀβραάμ;» Ἄλλ' ἐρεῖ, ὅτι οὐ δέχομαι τὴν Παλαιάν. Καὶ ἐγὼ ἐρῶ πρὸς αὐτόν· Διὰ τί οὐ δέχη τὴν Παλαιάν; Οὐκ ἤκουσας αὐτοῦ τοῦ Κυρίου λέγοντος τοῖς ἀσεβεστάτοις καὶ ἀχαρίστοις Ἰουδαίοις· «Εἰ ἐπιστεύετε Μωσῆ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοὶ, ὅτι Μωσῆς περὶ ἐμοῦ ἐλάλησε.» Τί ἐλάλησεν, ὦ Κύριε; «Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ.» Τοῦτον τὸν προφήτην ὠμολόγει ἡ μακαρία Σαμαρεῖτις λέγουσα· «Κύριε, θεωρῶ, ὅτι προφήτης εἶ σύ.» Εἰ καὶ ἄνθρωπον καὶ Κύριον καὶ προφήτην ὠμολόγει ἡ μακαρία Σαμαρεῖτις· ἴδου πάντῃ καὶ ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται, οἱ μεγάλοι καὶ οἱ ἅγιοι ὁμολογοῦσι. Πῶς δύναται βότρυς εἶναι ἄνευ ἀμπέλου; Πῶς δύναται βεβαιωθῆναι πᾶσα πραγματεία, καὶ ἡ εἰς τὸν κόσμον μέλλουσα ἔσσεσθαι σωτηρία; Ὁμολογήσουσιν οἱ σημαντόρες οἱ μεγάλοι προφῆται καὶ ὁ νόμος· μάλιστα αὐτοῦ τοῦ Κυρίου λέγοντος, ὅτι 28.516 «Ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται μέχρις Ἰωάννου.» καὶ πάλιν· «Οὐκ ἦλθον καταλύσαι τὸν νόμον οὐδὲ τοὺς προφήτας, ἀλλὰ πληρῶσαι.» Ὡς τρυγιοὶ πασῶν αἱρέσεων! Αὐτάρκες αὐτοῖς ἐστὶ τὸ ὄνομα πρὸς τὴν πίστιν αὐτῶν. Περὶ τούτων εἶπεν ὁ μέγας ψαλμῶδης Δαβίδ· «Εἶπεν ἄφρων ἔν καρδίᾳ αὐτοῦ· Οὐκ ἔστι Θεός. Διεφθάρησαν καὶ ἐβδελύχθησαν ἔν ἐπιτη δεύμασι,» καὶ αὐτοὶ μὴ ὁμολογήσαντες τὴν ἕνσαρ κον παρουσίαν, ἀλλὰ φαντασίαν, λέγοντος τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· «Τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι ἄνθρωπον, ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα;» Καὶ πάλιν λέγοντος αὐτοῦ πρὸς τὸν ὑπηρέτην τὸν ῥάπισαντα αὐτόν· «Εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με τύπτεις;» Μὴ δύναται φαντασία τύπτεσθαι ἢ προσηλωθῆναι ἔν τῷ σταυρῷ; Οὐκ ἄρα σῶμα ἦν; Καὶ πῶς λέγει, ὅτι φαντασία ἐστὶ; Καὶ οὗτοι συνεχῶς ἀφανίζεσθωσαν νομίζοντες ἄκρατον εἶναι τὸν θεῖον οἶνον, καὶ εἰς ἔκστασιν γενόμενοι ἀπώλοντο. Εἴπωμεν καὶ πρὸς Μαρκίωνα καὶ Οὐαλεντίνον καὶ Βασιλίδην τὸν λέγοντα ὡς διὰ σωλήνος ὕδωρ παρελθόντα τὸν Κύριον διὰ τῆς

ἀχράντου καὶ ἀπειρογάμου Μαρίας. Ὡ ἀσεβέστατοι! οὐκ ἠκούσατε τοῦ μεγάλου ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ λέγοντος πρὸς τὴν ἄχραντον Παρθένον Μαρίαν· «Χαῖρε, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ. Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι. Τὸ γὰρ ἐκ σοῦ Ἅγιον κληθήσεται.» Εἰ οὖν εἶπε, Διὰ σοῦ, πιθανὴν εἶχον τὴν ἀναισχυντίαν· ἐν δὲ τῷ λέγειν, «ἐκ σοῦ,» δείκνυσιν, ὅτι ἐξ αὐτῆς ἔλαβεν ὁ Θεὸς Λόγος τὸν ναὸν, ἄνθρωπον. Καὶ οὗτοι συνεκβαλέσθωσαν μετὰ τῶν νῦν Ἰουδαίων χριστομάχων Ἀρειομανιτῶν. Ὁμοίως καὶ πρὸς τὸν ἀνόητον καὶ ἀτυχεῖστατον Ἰερακᾶν εἶπωμεν, τὸν νομίζοντα ὑψοῦν τὴν παρθενίαν, καὶ ἀθετεῖν τὸν γάμον. Ὡ Ἰερακᾶ, εἶπωμέν τι νομικόν· Ὁ Θεὸς Λόγος τοῦ Πατρὸς ἐν τῷ παραδείσῳ ἤγαγε τὴν Εὐάν πρὸς τὸν Ἀδάμ. Ἀλλὰ τί λέγεις, ὅτι οὐ δέχομαι τὴν Παλαιάν; ἔστω· ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ οὐκ ἤκουσας· Τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ συνανε κλίθη Κύριος ἐν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας εἰς τὸν γάμον, καὶ οἴνου λείψαντος, πεποίηκε τὸ ὕδωρ οἴνου; Καὶ πάλιν τῶν Ἰουδαίων λεγόντων πρὸς αὐτόν· «Μωσῆς δέδωκεν ἡμῖν βιβλίον ἀποστασίου,» τί εἶπε πρὸς 28.517 αὐτοὺς ὁ Κύριος· «Μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν βιβλίον ἀποστασίου πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν·» γέγραπται γάρ· «Ἄ ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω.» Ἐπειτα πῶς δύναται κλάδος ὑποστῆναι, ῥίζης μὴ ὑποκειμένης; Πῶς δύναται παρθένος εἶναι, πατρὸς καὶ μητρὸς μὴ ὄντων; Καὶ οὗτοι σὺν τοῖς ἐταίροις αὐτῶν ἀπόλοιτο. Εἶπωμεν καὶ πρὸς τὸν Νοβᾶτον, τὸν λέγοντα ἑαυτὸν καθαρὸν, καὶ νομίζοντα ἀναιρεῖν τὴν μετάνοιαν. Πλήρης βορβόρου καὶ δυσωδίας ὢν, οὐκ ἤκουσας τοῦ ἀγαθοῦ καὶ φιλανθρώπου τοῦ τῶν ὄλων Θεοῦ διὰ τοῦ μεγάλου προφήτου λέγοντος· «Οὐ θέλω τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτωλοῦ, ἀλλὰ τὴν μετάνοιαν;» Καὶ πάλιν ὁ μέγας Ἰώβ· «Οὐδεὶς καθαρὸς ἀπὸ ῥύπου, οὐδ' ἂν μία ἡμέρα ὁ βίος αὐτοῦ ἦ ἐπὶ τῆς γῆς.» Καὶ πάλιν τῶν μαθητῶν λεγόντων τῷ Κυρίῳ· «Ποσάκις συγχωρήσομεν τῷ ἀμαρτάνοντι; ἕως ἐπτάκις;» Ὁ δὲ Κύριος εἶπε πρὸς αὐτούς· «Οὐχί, ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἐπτά.» Ἀνακυλιωμένης τῆς ἐπαγγελίας διαιωνίζεται ἡ μετάνοια· οὐχ ἴν' ἀκούοντες ἐπιμένωμεν ἀμαρτάνειν· μὴ γένοιτο! ἀλλ' ἵνα δείξωμεν τὴν ἀγαθότητα τοῦ ἀγαθοῦ καὶ φιλανθρώπου τῶν ὄλων Θεοῦ· καὶ πάλιν διὰ τοῦ μεγάλου Ἡσαΐου ἐπικηρύσσοντος τὴν Ἰερουσαλήμ, καὶ λέγοντος αὐτοῦ· «Ἄκουε, οὐρανὲ, καὶ ἐνωτίζου, ἡ γῆ· Υἱοὺς ἐγέννησα, καὶ ὕψωσα· αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν,» καὶ τὰ ἐξῆς. Οἴδατε, ἀδελφοί. Καὶ μετὰ τὸ αὐτοῦ τὴν τοσαύτην γενέσθαι ἀπειλήν, λέγει· «Λούσασθε, καθαροὶ γίνεσθε, ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν.» Ὡ μεγάλης ἀγαθότητος! Καὶ πάλιν τοῦ Πέτρου τοῦ μεγάλου εἰπόντος πρὸς αὐτόν, ὅτε ἐπερώτησε τοὺς μαθητὰς λέγων· «Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι;»—Οἱ μὲν ἔλεγον, ὅτι Ἡλίας εἶ· ἄλλοι ἔλεγον προφήτης.» Καὶ αὐτοῦ εἰπόντος πρὸς αὐτούς· «Ἑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε;» Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπε· «Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος,» ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον. Εὐθέως δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν ὁ Κύριος· «Μακάριος εἶ, Σίμων βᾶρ Ἰωνᾶ· ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ Πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν. Σοὶ δώσω τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας οὐρανῶν· καὶ πάντα ὅσα ἂν δήσης ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς.» Καὶ 28.520 τοσαύτας ἐπαγγελίας λαβὼν, εἶπε τῷ Κυρίῳ· «Ἄκο λουθήσω σοι, ὅπου ἔαν ἀπέρχῃ, καὶ θήσω τὴν ψυχὴν μου ὑπὲρ σοῦ.» Εὐθέως εἶπε πρὸς αὐτόν ὁ Κύριος· «Ἀμὴν λέγω σοι· σήμερον πρὸ τοῦ ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρεῖς ἀπαρνήσῃ με.» Καὶ ἀρθέντος τοῦ Κυρίου εἰς τὸν οἶκον τοῦ Καϊάφα, καὶ παντὸς τοῦ συνεδρίου μετὰ τοῦ Καϊάφα, καὶ τοῦ Πέτρου ἐστῶτος ἐν τῷ πυλῶνι, ὃν καὶ ἰδὼν ὁ παῖς εἶπε πρὸς αὐτόν· Οὐκ εἶ σὺ μετ' αὐτοῦ; Ὁ δὲ Πέτρος εἶπε πρὸς αὐτόν· Οὐκ εἰμί. Καὶ πάλιν τῆς θυρωροῦ εἰπούσης πρὸς αὐτόν· Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν Γαλιλαίων εἶ; Ἀπεκρίθη καὶ εἶπεν· Οὐκ εἰμί. Καὶ τοῦ ὑπηρέτου ἐπερωτήσαντος

αὐτὸν, ἠρνήσατο, καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησε. Καὶ στρα φεῖς ὁ τῶν ὄλων Κύριος προσέσχε τῷ Πέτρῳ· καὶ ἐδάκρυσεν ὁ Πέτρος, καὶ διὰ τῶν δακρύων ἀπενίψα το τὴν ἄρνησιν ἐν αὐτῇ τῇ μετανοίᾳ. Καὶ πάλιν ὁ ἅγιος προφήτης εἶπεν· «Ἄστρα δὲ οὐ καθαρὰ ἐνώπιον αὐτοῦ.» Εἰ ἄστρα οὐ καθαρὰ, πῶς σὺ τὸν καθαρὸν καὶ εὐσπλαγγνον, καὶ φιλάνθρωπον Θεὸν σκληρὸν καὶ ἀφιλάνθρωπον λέγεις; Καὶ οὗτος συνεκβαλλέσθω μετὰ τῶν ἄλλων αἰρεσιάρχων. Εἴπωμεν καὶ πρὸς τὸν δειλαῖον Φρύγα τὸν λέγοντα μετὰ τὴν ἐπιδημίαν τοῦ Σωτήρος ἐπιδεδημὴ κέναι Μοντανὸν καὶ Πρίσκιλλαν. Ταῦτα γρεῶν πτύ σματα ἴσως ὡς κεκεπρωμένων. Πῶς δύναται μετὰ τὴν ἐπιδημίαν τοῦ Σωτήρος πάλιν προφήτης ἐπιδεδημὴ κέναι; Οὐκ ἤκουσας, ὅτι ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται ἕως Ἰωάννου; Ἄκουσον σὺ, λαὸς τοῦ Κυρίου. Ὡσπερ βασιλεὺς μέλλει καταντᾶν ἐν τινι πόλει, καὶ ἀποστέλλει σημάντορας λέγων· Ἴδου ποίῳ σχήματι μέλλω ἔρχεσθαι. Ἐὰν δὲ ἐπιδημήσῃ, καὶ ἐπιγνώσῃ τὴν ἐνσημανθεῖσαν ἐπιδημίαν, προσκυνοῦντες αὐτὸν, οὐκ ἔτι χρεῖα τοῦ σημαίνοντος· αὐτοψὶ γὰρ ἐώρακα αὐτὸν τὸν σημανθέντα. Ἐὰν δὲ τις εἴπῃ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει, ὅτι μέλλει ἔσεσθαι ὁ βασιλεὺς, οὐκ ἂν κατα πτύσωσιν αὐτοῦ οἱ ἐν τῇ πόλει λέγοντες, ὅτι· Ὅν ἐώρακαμεν καὶ ἔχομεν μεθ' ἑαυτῶν, πῶς σὺ λέγεις, ὅτι σημαίνω ὑπάρχειν ἄλλον; Καὶ οὗτοι τοίνυν σὺν ταῖς ἄλλαις αἰρέσεσιν ἀπώλοντο Εἴπωμεν καὶ πρὸς τὴν νέαν αἴρεσιν, τὴν ἐκ Συρίας ἐλθοῦσαν εἰς Αἴγυπτον, τοὺς Ἀπολλιναριστάς· καινὸν δόγμα προσενέγκαντος Ἀπολλιναρίου, σῶμα μόνον λαβόντα Θεὸν ἐκ τῆς ἀχράντου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ αὐτὸν τὸν Θεὸν Λόγον ἀντὶ ψυχῆς ὄντα. Ὡ ἀτελέστατε καὶ ἄψυχε! Εἰ, τελείου 28.521 τοῦ ἀνθρώπου παρὰ τὴν ἐντολὴν πράξαντος, καὶ ἐκβληθέντος τοῦ παραδείσου, καὶ εἰς θάνατον καταπεσόντος, μερικῶς ἔσωζε τὸν ἄνθρωπον· καὶ πῶς ἔμελλε σώζεσθαι ἡ ψυχὴ; Οὐκ ἤκουσας τοῦ μεγάλου προφήτου Ἡσαΐου κατὰ τῆς ἀθείας σου κηρύσσοντος, ὅτι «Παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, καὶ υἱὸς ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ, καὶ καλοῦσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Μεγάλῃς βουλήσιν ἄγγελος.» Μὴ εἶπεν, ὅτι Σάρξ οὐ παιδίον καὶ υἱὸς ἐγεννήθη. Γνώθι, ἀσύνετε, ὅτι, παιδίον λέγων, τέλειον ἄνθρωπον δείκνυσι. Δειχθέντος τοίνυν τοῦ τελείου, ὁ μέγας εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ὁ υἱὸς τῆς βροντῆς, ἀπλῆ τῇ φωνῇ λέγει· «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος. Οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν. Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδέν.» Καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος λέγει· «Νῦν ἡ ψυχὴ μου τετάρακται.» Εἰς τίνα φθάνει αὕτη ἡ φωνή; εἰς τὸν Θεὸν Λόγον; Ἄπαγε! Ὁ ἀτάραχος Θεὸς Λόγος, ἐλθὼν τὴνταραχὴν παῦσαι, αὐτὸς ἔλεγε τὴν φωνήν; Ἀλλὰ τὸ σῶμα μᾶλλον θέλεις λέγειν, ὅτι αὐτὸ εἶπε; σφάλῃ, καθ' ἑαυτὸ τὸ σῶμα ἀκίνητόν ἐστιν, εἰ μὴ ἡ ψυχὴ ἦν ἐν αὐτῷ. Οὐκ ἤκουσας Μωσέως λέγοντος· «Ἐμφάνισόν μοι σαυτόν;» καὶ εὐθέως ἀκούει· «Οὐδεὶς ὄψεται τὸ πρόσωπόν μου, καὶ ζήσεται.» Μετὰ δὲ τὸ τεθῆναι τὸ σῶμα ἐν τῷ μνημείῳ σὺν τοῖς σώμασι, πῶς κατήρχετο ἡ θεότης ἐν τῷ ἄδη σώσει τὰς ψυχὰς γυμνή; Μᾶλλον ἀπολέσαι αὐτὰς κατήρχετο, ἢ σώσει. Οὐδεὶς γὰρ ἠδύνατο ἰδεῖν τὴν θεότητα γυμνήν καὶ σωθῆναι. Οὐκοῦν ἄρα τῆς ψυχῆς χρεῖα· ἵνα ἐν τῇ ψυχῇ δυνηθῶσιν αἱ ψυχαὶ σωθῆναι. Καὶ πάλιν αὐτὸς ὁ Κύριος λέγει· «Ὁ καλὸς ποιμὴν τὴν ψυχὴν τίθει σὺν τῶν προβάτων. Ἐγὼ εἰμι ὁ καλὸς ποιμὴν.» Καὶ πάλιν λέγει· «Ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν ψυχὴν μου, καὶ πάλιν ἄραι αὐτήν.» Καὶ πάλιν χρηματίζει ὁ ἄγγελος τῷ Ἰωσήφ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ, καὶ λέγει αὐτῷ· «Ἀναστάς, ἄρον τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, ἰδὼν γὰρ τεθνήκασιν οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου.» Ἴδου πάντῃ μαρτυρεῖται ἐν ταῖς θείαις Γραφαῖς περὶ τῆς ἐπιδημίας τοῦ ἀγαθοῦ καὶ φιλανθρώπου Θεοῦ Λόγου, ὅτι τέλειον τὸν ναὸν, ἄνθρωπον ἐφόρεσε γενόμενος ἄνθρωπος, ἵνα σωθῇ πᾶν τὸ γένος ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ τί ἐρεῖς, ὅτι διὰ Ἡσαΐου εἶπε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους·

«Τὰς νεομηνίας 28.524 ὑμῶν καὶ τὰ Σάββατα μισεῖ ἡ ψυχὴ μου;» Ἀφρονέστατε. Ὡσπερ διὰ τούτου τοῦ μεγάλου προφήτου· «Ἴδου ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἷον, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ.» Καὶ πάλιν· «Παιδίον ἐγεννήθη·» καὶ πάλιν, ὅτι «Ἄνθρωπός ἐστι,» καὶ, «Τίς γνώσεται αὐτόν;» καὶ περὶ τούτου ἐσήμανε δι' ἑαυτοῦ ὁ Κύριος, ὅτι ἐν τῇ ἐπιδημίᾳ, μέλλοντος αὐτοῦ τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτα σημεῖα καὶ τέρατα ποιεῖσθαι ἐν Σαββάτοις, καὶ ἀντὶ τοῦ εὐλογεῖν αὐτόν, ὑποβαλλόμενοι ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ὕβριζον αὐτόν. Διὰ τοῦτο, καθὼς προεῖπον, καὶ αὐτὸ προεσημαίνετο. Λοιπὸν πρὸς ταῦτα τί λέγεις, ὦ ἄψυχε; Καὶ σὺ σὺν ταῖς ἄλλαις αἰρέσεσιν ἀπόλου. Ἡ δὲ καθολικὴ Ἐκκλησία αὕτη, ὀρθῶς ἀναγνοῦσα καὶ ἀκριβῶς ἐρευνήσασα τὰς θείας Γραφάς, ἐπωκοδόμησεν ἑαυτὴν ἐπὶ τὴν πέτραν, ἢ τελεία περιστερὰ, ἢ κατέχουσα τὸν οἶακα τῆς ὀρθῆς καὶ εὐσεβοῦς πίστεως ἐν τῷ σκάφει τῷ ἀποστολικῷ. Τῶν κυμάτων προσρασόντων τῇ ἀκινήτῳ πέτρᾳ, καὶ ἐπαφριζόντων, εἰς ἑαυτὰ ἀναλυόμενα ἐξαφανίζονται. Τρικυμίας δὲ ἡγοῦ πάσας τὰς αἰρέσεις. Ἡμεῖς δὲ, παρακαλῶ, τούτῳ τῷ τριπλόκῳ καὶ ἀδιαιρέτῳ σχοινίῳ τὰ δράγματα σφίγξωμεν, τὰς ἐντολὰς ποιοῦντες λέγω, ἵνα καταστήσωμεν ἐκεῖ εἰς τὸν λιμένα τὸν σωτήριον ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, καὶ εἶπη ὁ Θεὸς Λόγος, ὁ Υἱὸς ἢ σοφία τοῦ Πατρὸς· «Ἴδου ἐγὼ καὶ τὰ παιδιά, ἃ μοι ἔδωκας,» καὶ καταξιώση εἰπεῖν καὶ πρὸς ἡμᾶς· εὖ, δοῦλοι πιστοὶ καὶ ἀγαθοί· ἐπὶ ὀλίγα ἦτε πιστοὶ, ἐπὶ πολλῶν καταστήσω ὑμᾶς, εἰσέλθετε εἰς τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν. Γένοιτο! Ἀμήν.